

(กสม. แลงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ ครั้งที่ 31/2568)

กสม. ตรวจสอบกรณีร้องเรียนว่าเทศบาลตำบลตลาดขวัญ อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่ ละเลยให้มีการขุดดินจนส่งผลกระทบต่อที่ดินแปลงข้างเคียง ระบุหน่วยงานแก้ไขปัญหาคงตามกฎหมายแล้ว

- ประสานการคุ้มครองกรณีผลกระทบจากการจัดการแข่งขันรถยนต์บางแสนครั้งที่ 31

แนะเทศบาลเมืองแสนสุขรับฟังความเห็นรอบด้านและสำรวจผู้ได้รับผลกระทบทุกกลุ่ม

- ปช.กสม. มีหนังสือถึงนายกรัฐมนตรีทบทวนการรื้อฝ่ายเก่าแก่วัดซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมใน จ.เชียงใหม่
แนะพิจารณาทางเลือกอื่นในการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมอย่างเป็นระบบ

วันพฤหัสบดีที่ 11 กันยายน 2568 เวลา 10.30 น. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) โดยนายวสันต์ ภัยหลีกลี้ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และนายภาณุวัฒน์ ทองสุข รองเลขาธิการ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แลงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ครั้งที่ 31/2568 โดยมีวาระสำคัญดังนี้

1. กสม. ตรวจสอบกรณีร้องเรียนว่าเทศบาลตำบลตลาดขวัญ อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่ ละเลยให้มีการขุดดินจนส่งผลกระทบต่อที่ดินแปลงข้างเคียง ระบุหน่วยงานแก้ไขปัญหาคงตามกฎหมายแล้ว

นายวสันต์ ภัยหลีกลี้ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เปิดเผยว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้รับเรื่องร้องเรียนเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2568 จากผู้ร้องรายหนึ่งซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินในพื้นที่ตำบลตลาดขวัญ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ระบุว่า เทศบาลตำบลตลาดขวัญ (ผู้ถูกร้องที่ 1) ออกใบอนุญาตขุดดินในที่ดิน 4 แปลง ที่ระดับความลึก 10 เมตร ให้กับผู้ขุดดินรายหนึ่งซึ่งมีที่ดินแปลงหนึ่งติดกับที่ดินของผู้ร้อง ตั้งแต่วันที่ 14 มกราคม 2567 ถึง 13 มกราคม 2568 ตามพระราชบัญญัติการขุดดินและถมดิน พ.ศ. 2543 โดยการขุดดินในแปลงที่ดินแปลงซึ่งติดกับที่ดินของผู้ร้อง มีระยะปากบ่อที่ขุดห่างจากแนวเขตที่ดินของผู้ร้องเพียง 16 เมตร ซึ่งน้อยกว่าระยะห่างตามที่กฎหมายกำหนดว่าต้องมีระยะห่างเป็นสองเท่าของความลึกที่ได้รับอนุญาต กล่าวคือ ต้องมีระยะห่างอย่างน้อย 20 เมตร โดยผู้ร้องระบุว่าตั้งแต่เดือนมกราคม 2567 ได้ร้องเรียนต่อเทศบาลตำบลตลาดขวัญ ให้แจ้งผู้ขุดดินแก้ไขหลายครั้ง แต่ไม่ดำเนินการใด ๆ จนกระทั่งเดือนกันยายน 2567 ดินในแปลงของผู้ร้องสไลด์ลงบ่อขุดดินแปลงของผู้ขุดดินทำให้ผู้ร้องได้รับความเสียหาย ต่อมาเทศบาลฯ ได้แจ้งความร้องทุกข์ต่อสถานีตำรวจภูธรดอยสะเก็ด (สภ.ดอยสะเก็ด) (ผู้ถูกร้องที่ 2) ให้ดำเนินคดีกับผู้ขุดดิน แต่คดีไม่มีความคืบหน้า ผู้ร้องเห็นว่าหน่วยงานผู้ถูกร้องทั้งสองละเลยการปฏิบัติหน้าที่ จึงขอให้ตรวจสอบ

กสม. ได้พิจารณาข้อเท็จจริงจากทุกฝ่าย หลักกฎหมาย และหลักสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย รับรองสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล สิทธิของบุคคลในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ รวมทั้งสิทธิของบุคคลในการเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐและได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยเร็ว โดยที่การขุดดินเป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในทรัพย์สินของบุคคลซึ่งต้องได้รับอนุญาตจากหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติการขุดดินและถมดิน พ.ศ. 2543 และหน่วยงานรัฐมีหน้าที่กำกับดูแลการขุดดินให้เป็นไปตามกฎหมาย

สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ICESCR) ที่กำหนดให้รัฐภาคีดำเนินการมาตรการทางกฎหมายเพื่อใช้ประโยชน์สูงสุดจากทรัพยากรที่มีอยู่

กรณีตามคำร้องมีประเด็นที่ต้องพิจารณาแยกเป็น 2 ประเด็น ประเด็นแรก เทศบาลตำบลลาดดาบส์ ผู้ถูกร้องที่ 1 ละเลยการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายทำให้มีการขูดเงินจนส่งผลกระทบต่อที่ดินของผู้ร้องหรือไม่ จากการตรวจสอบปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้ถูกร้องที่ 1 ได้ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจตั้งแต่การออกใบอนุญาตขูดเงินให้กับผู้ขูดเงิน ตรวจสอบควบคุมกำกับกับการขูดเงินให้ถูกต้องตามแบบที่ได้รับอนุญาตติดตามและประสานกับผู้ขูดเงินและผู้ปฏิบัติงานหน้าบ่อขูดเงินอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนมีคำสั่งให้ผู้ขูดเงินแก้ไขระยะห่างและซ่อมแซมคันสไลด์ที่ปากบ่อให้เป็นไปตามกฎหมาย และเมื่อไม่มีความคืบหน้าในการดำเนินการ เมื่อเดือนสิงหาคม 2567 ผู้ถูกร้องที่ 1 ได้มีคำสั่งให้หยุดการขูดเงินทั้ง 4 แปลง และสั่งให้จัดการแก้ไขรวมทั้งมีมาตรการป้องกันการพังทลายของปากบ่อในระยะเวลาที่กำหนด ต่อมาปลายเดือนกันยายน 2567 เมื่อได้รับแจ้งจากผู้ร้องว่า ดินในที่ดินของผู้ร้องสไลด์ลงไปบ่อดินแปลงของผู้ขูดเงินรายดังกล่าว ผู้ถูกร้องที่ 1 ได้ไปตรวจสอบ และสั่งให้ซ่อมแซมหน้าบ่อดินโดยทันทีเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดคันสไลด์เพิ่ม แต่ผู้ขูดเงินไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ผู้ถูกร้องที่ 1 จึงไปร้องทุกข์กล่าวโทษต่อ สภ.คอยสะเก็ด ผู้ถูกร้องที่ 2 ให้ดำเนินคดีอาญากับผู้ขูดเงิน โดยพิจารณาโทษเปรียบเทียบปรับเป็นเงิน 80,000 บาท เมื่อผู้ขูดเงินไม่มาชำระตามกำหนด ผู้ถูกร้องที่ 1 จึงได้มีหนังสือถึงผู้ถูกร้องที่ 2 ให้เรียกผู้ขูดเงินมาชำระค่าปรับ ต่อมาเมื่อผู้ขูดเงินได้แก้ไขระยะห่างและซ่อมแซมปากบ่อบริเวณที่ติดกับที่ดินของผู้ร้องและถมดินตลอดแนวเขตทำให้ที่ดินที่ติดกับบ่อดินมีความปลอดภัยมากขึ้น จึงได้พิจารณาลดค่าปรับเหลือ 30,000 บาท ซึ่งผู้ขูดเงินได้ชำระค่าปรับแล้ว

นอกจากนี้ ภายหลังเมื่อมีการขายที่ดินแปลงที่ขูดบ่อให้กับเจ้าของที่ดินรายใหม่ ผู้ถูกร้องที่ 1 ยังได้ประสานให้ซ่อมแซมที่ดินของผู้ร้องบริเวณที่เสียหายและเจ้าของที่ดินรายใหม่ได้ดำเนินการเรียบร้อยแล้ว โดยได้แจ้งผลการดำเนินการให้ผู้ร้องทราบเป็นระยะ และยังให้ความช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนให้กับผู้ร้องตามหน้าที่เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ในชั้นนี้ จึงยังไม่อาจรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ 1 ละเลยการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการขูดเงินและถมดิน พ.ศ. 2543 อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

ประเด็นที่สอง สภ.คอยสะเก็ด ผู้ถูกร้องที่ 2 มีการกระทำหรือละเลยการกระทำในการอำนวยความสะดวกหรือไม่นั้น เห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ 2 ได้รับคำร้องทุกข์กล่าวโทษจากผู้ถูกร้องที่ 1 ให้ดำเนินคดีอาญากับผู้ขูดเงิน และเมื่อได้รับแจ้งเพิ่มเติมว่า ผู้ขูดเงินไม่ชำระค่าปรับตามที่ผู้ถูกร้องที่ 1 พิจารณาเปรียบเทียบปรับ ผู้ถูกร้องที่ 2 ได้สืบสวน และออกหมายเรียกผู้ขูดเงินให้มาพบพนักงานสอบสวนสองครั้ง ต่อมาเมื่อผู้ขูดเงินได้ชำระค่าปรับตามที่เปรียบเทียบปรับแล้ว คดีอาญาย่อมระงับสิ้นไป เห็นได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ 2 ได้ปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจในการอำนวยความสะดวกในคดีอาญาแล้ว ในชั้นนี้ จึงยังไม่อาจรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ 2 ละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนเช่นกัน

“กรณีเรื่องร้องเรียนดังกล่าวเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล ซึ่งหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่และอำนาจต้องให้ความคุ้มครองสิทธินั้น อันถือเป็นกรณีตัวอย่างของการจัดการและแก้ไขปัญหาข้อพิพาทอย่างเหมาะสมและเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย” นายวสันต์ กล่าว

2. กสม. ประสานการคุ้มครองกรณีร้องเรียนว่าได้รับผลกระทบจากการจัดการแข่งขันรถยนต์บางแสนกรังด์ปรีซ์ เทศบาลเมืองแสนสุขรับฟังความเห็นรอบด้านและสำรวจผู้ได้รับผลกระทบทุกกลุ่ม

นายภาณุวัฒน์ ทองสุข รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเปิดเผยว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้รับเรื่องร้องเรียนเมื่อเดือนกันยายน 2567 ระบุว่า เทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี (ผู้ถูกร้อง) ได้อนุญาตให้เอกชนจัดการแข่งขันรถยนต์ทางเรียบประจำปีรายการบางแสนกรังด์ปรีซ์ (Bangsaen Grand Prix) โดยปิดถนนบางแสน - อ่างศิลา ถนนรอบเขาสามมุข และถนนบางแสนสาย 1 ส่งผลให้ประชาชนได้รับผลกระทบหลายประการ ได้แก่ ด้านการประกอบอาชีพ ทำให้ผู้ประกอบการรายย่อยในพื้นที่ขาดรายได้ในช่วงจัดการแข่งขัน ด้านการจราจร เนื่องจากมีการใช้ถนนสาธารณะเพื่อสร้างเป็นสนามแข่ง ทำให้ประชาชนในพื้นที่เดินทางเข้า – ออกด้วยความยากลำบาก และด้านมลพิษทางเสียงที่สร้างความเดือดร้อนรำคาญ อีกทั้ง การจัดการแข่งขันดังกล่าวไม่มีการรับฟังความเห็นจากประชาชนและไม่มีมาตรการชดเชยเยียวยาให้แก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบ จึงร้องเรียนขอให้ตรวจสอบ

กรณีดังกล่าว กสม. พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นเรื่องร้องเรียนที่ควรประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาอย่างรวดเร็ว จึงได้ประสานและลงพื้นที่เพื่อรับฟังข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจากผู้ถูกร้อง โดยผลการประสานการคุ้มครองฯ รับฟังได้ว่า การแข่งขันรถยนต์ทางเรียบรายการบางแสนกรังด์ปรีซ์ จัดขึ้นครั้งแรกเมื่อปี 2550 โดยความร่วมมือของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดชลบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี เทศบาลเมืองแสนสุข และภาคเอกชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและกระตุ้นเศรษฐกิจทั้งในระดับประเทศ จังหวัด และชุมชน

ในช่วงก่อนการแข่งขันผู้ถูกร้องได้จัดให้มีกระบวนการรับฟังความเห็นของประชาชนในพื้นที่ และร่วมกับบริษัทผู้จัดการแข่งขัน กำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาและมาตรการชดเชยเยียวยา เพื่อลดผลกระทบด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการประกอบอาชีพ ได้จัดให้มีการชดเชยรายได้ให้กับผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบ รวมทั้งจัดพื้นที่ให้ตั้งร้านค้าในช่วงจัดการแข่งขัน ด้านการจราจร มีการสร้างสะพานชั่วคราวสำหรับคนข้ามและยานพาหนะหลายจุด เพื่อให้ประชาชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่กลางสนามแข่งสามารถเดินทางเข้า – ออกได้ตลอดเวลา และประชาสัมพันธ์เส้นทางเลี่ยง รวมทั้งจัดบริการรถรับ – ส่งตามจุดต่าง ๆ และด้านมลพิษทางเสียง มีการลดจำนวนวันเตรียมการและรื้อถอนสนามแข่ง และกำหนดตารางการแข่งขันและการซ้อมให้อยู่ในช่วงเวลากลางวัน ซึ่งในช่วงดังกล่าวประเมินแล้วลดผลกระทบต่อประชาชนในระดับหนึ่ง รวมถึงมีมาตรการรองรับประชากรกลุ่มเฉพาะในพื้นที่ เช่น ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยติดเตียง หรือสตรีมีครรภ์ ให้ติดตั้งวัสดุกันเสียงและติดตามดูแลจึงเป็นกรณีที่เทศบาลเมืองแสนสุข ผู้ถูกร้อง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจเพื่อแก้ไขปัญหาให้ผู้ร้องตามสมควรแก่กรณีแล้ว

อย่างไรก็ตาม เห็นว่าการจัดการแข่งขันดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจในภาพรวม แต่ประชาชนในพื้นที่ยังประสบปัญหาในเรื่องความสะดวก การมีส่วนร่วมของชุมชน และการชดเชยเยียวยาที่ยังไม่ครอบคลุมหรือเหมาะสมเพียงพอ ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน กรณีมีการจัดการแข่งขันดังกล่าวในโอกาสต่อไปควรมีการแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความสมดุลระหว่างการส่งเสริมเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว และความเป็นอยู่ของชุมชนโดยรอบ กสม. ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 9 กันยายน 2568 จึงเห็นควรให้มีหนังสือถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการ ดังนี้

(1) ให้เทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี (ผู้ถูกร้อง) จัดประชุมรับฟังความเห็นของประชาชนอย่างต่อเนื่อง โดยให้ประชาชนและชุมชนผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึงรอบด้าน เปิดโอกาสให้ร่วมออกแบบการแก้ไขปัญหา และมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ รวมทั้งรับฟังข้อห่วงกังวลและข้อเสนอแนะของประชาชน เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนจัดให้มีช่องทางการสื่อสารเพื่อรับเรื่องราวเรียนที่ประชาชนเข้าถึงได้โดยง่าย นอกจากนี้ให้เทศบาลฯ ร่วมกับบริษัทผู้จัดการแข่งขัน ดำรวจผู้ประกอบการให้ครอบคลุมทุกกลุ่มที่ได้รับผลกระทบ และกำหนดเกณฑ์การชดเชยเยียวยาให้ชัดเจน เหมาะสม และสอดคล้องกับผลกระทบด้านรายได้ช่วงก่อนและระหว่างจัดการแข่งขัน

และ (2) ให้สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 13 (ชลบุรี) ตรวจวัดระดับเสียงในพื้นที่ช่วงที่จัดการแข่งขัน และให้คำแนะนำผู้ถูกร้องและบริษัทผู้จัดการแข่งขัน เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาผลกระทบทางเสียงที่เหมาะสม

3. ประธาน กสม. มีหนังสือถึงนายกรัฐมนตรีขอให้ทบทวนการรื้อฝ่ายพญาคำ ฝ่ายหนองผึ้ง และฝ่ายท่าวังตาล จ.เชียงใหม่ และพิจารณาทางเลือกอื่นในการแก้ไขปัญหาน้ำท่วม เพื่อป้องกันผลกระทบต่อกลุ่มผู้ใช้น้ำและมรดกทางวัฒนธรรม

นายวสันต์ ภัยหลีกลี้ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เปิดเผยว่า ตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้รับเรื่องราวเรียนจากเครือข่ายภาคประชาสังคมในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ว่า โครงการรื้อฝ่ายเก่า 3 แห่ง ได้แก่ ฝ่ายพญาคำ ฝ่ายหนองผึ้ง และฝ่ายท่าวังตาล เพื่อป้องกันปัญหาน้ำท่วมในจังหวัดเชียงใหม่ภายใต้แผนการแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างพื้นฐาน (แม่น้ำปิง) ระยะเร่งด่วน ที่คณะรัฐมนตรี (ครม.) มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2568 ขาดการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสีย และจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต ความเชื่อ ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับระบบเหมืองฝาย

กสม. ได้ศึกษาสภาพปัญหา ลงพื้นที่ตรวจสอบเหมืองฝายทั้ง 3 แห่ง รวมทั้งจัดประชุมรับฟังข้อเท็จจริง ความเห็น และข้อเสนอแนะจากหน่วยงานของรัฐในพื้นที่ ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ ตัวแทนผู้ร้องและกลุ่มผู้ใช้น้ำจากเหมืองฝายเมื่อเดือนกรกฎาคม 2568 แล้วเห็นว่า เหมืองฝายประกอบด้วยฝายกับลำเหมืองสาขาเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรของชุมชนล้านนาในภาคเหนือตอนบน ซึ่งบริหารจัดการตามข้อตกลงของสมาชิกเพื่อกระจายน้ำอย่างเป็นธรรม ถือเป็นวิถีวัฒนธรรมและจารีตประเพณีของชุมชนที่ปฏิบัติสืบต่อมาถึงปัจจุบัน โดยในปี 2558 การทำเหมืองฝายได้รับการขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ระดับชาติ แต่กลับไม่ได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟูเท่าที่ควร โดยหลายภาคส่วนมีความเห็นว่า การรुक้าลำน้ำปิง ในหลายพื้นที่เป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดน้ำท่วมในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากทำให้ การระบายน้ำในช่วงฤดูฝนไม่มีประสิทธิภาพ จึงต้องเร่งแก้ปัญหานี้ในเรื่องนี้ แต่การรื้อหรือปรับปรุงฝายทั้ง 3 แห่งที่มีอายุกว่า 700 ปี ไม่สามารถแก้ไขปัญหาน้ำท่วมได้ และจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต ความเชื่อ ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับเหมืองฝาย รวมถึงจะกระทบต่อประชาชนกลุ่มผู้ใช้น้ำเพื่อเกษตรกรรมและ อุปโภคบริโภคจากลำเหมืองสาขาใน 9 ตำบลของอำเภอเมืองเชียงใหม่ และอำเภอสарภัก จังหวัดเชียงใหม่ และ อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดยยังไม่มีมาตรการรองรับผลกระทบดังกล่าวอย่างชัดเจน

โครงการรื้อฝายดังกล่าวยังขาดการรับฟังความเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนผู้มีส่วนได้เสีย อย่างทั่วถึงและเพียงพอ ขาดการเชื่อมโยงการจัดการน้ำเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่อย่างเป็นระบบ และ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรื้อหรือปรับปรุงฝายจะกระทบต่อการผันน้ำเข้าลำเหมืองสาขาไปใช้ในพื้นที่ เกษตรกรรม ซึ่งหน่วยงานของรัฐควรตรวจสอบสาเหตุของปัญหาน้ำท่วมอย่างรอบด้าน เพื่อนำไปสู่การป้องกัน และแก้ไขปัญหาน้ำท่วมอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน รวมถึงควรบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ ผ่านการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนทั้งระยะเร่งด่วนและระยะยาว

จากสภาพปัญหาข้างต้น กสม. เห็นว่า การทำเหมืองฝายเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นและมรดกทางวัฒนธรรม ระดับชาติ การรื้อหรือปรับปรุงฝายโดยปราศจากข้อมูลสนับสนุนในทุกมิติจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ กลุ่มผู้ใช้น้ำ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากน้ำท่วม และพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการรื้อฝาย อาจละเมิดสิทธิของประชาชนและชุมชนซึ่งได้รับการรับรองและคุ้มครองตามมาตรา 43 มาตรา 57 และมาตรา 72 (4) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ประกอบข้อ 11 และข้อ 15 (1) ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ICESCR) ที่บัญญัติให้บุคคลและชุมชนมีสิทธิอนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ รวมถึงสิทธิในการจัดการและใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งประชาชนต้องได้รับข้อมูลที่เพียงพอ และ รัฐมีหน้าที่ต้องจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่อาจกระทบต่อวิถีชีวิตของตน รวมถึง การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกัน

ด้วยเหตุผลข้างต้น กสม. โดย ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์) จึงมีหนังสือที่ สม 1400/45 เรื่อง ข้อเสนอแนะกรณีการรื้อหรือปรับปรุงฝายพญาคำ ฝายหนองผึ้ง และฝายท่าวังตาล (แม่น้ำปิง) จังหวัดเชียงใหม่ ลงวันที่ 4 กันยายน 2568 แจ้งสภาพปัญหากรณีดังกล่าวและ ข้อเสนอแนะไปยังนายกรัฐมนตรีเพื่อนำเสนอ ครม. พิจารณา และมอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ให้มีผลในทางปฏิบัติโดยเร็วที่สุด สรุปได้ดังนี้

(1) ทบทวนโครงการรื้อฝายเก่าทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ ฝายพญาคำ ฝายหนองผึ้ง และฝายท่าวังตาล ตามแผนการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมโครงสร้างพื้นฐาน (แม่น้ำปิง) ระยะเร่งด่วน โดยมอบหมายให้จังหวัดเชียงใหม่ จัดตั้งคณะทำงานที่ประกอบด้วยหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ตัวแทนชุมชนผู้ใช้น้ำ ภาคประชาสังคม

ภาควิชาการ และผู้ได้รับผลกระทบจากน้ำท่วม ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน เพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหา น้ำท่วมเชิงระบบในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งระยะเร่งด่วนและระยะยาว โดยเฉพาะพิจารณาทางเลือกอื่นนอกเหนือจากการรื้อหรือปรับปรุงฝายทั้ง 3 แห่ง เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับเหมืองฝายที่เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมระดับชาติ รวมถึงกำหนดมาตรการการแก้ไขปัญหาที่ชัดเจน ยั่งยืน และเป็นธรรม เพื่อป้องกันมิให้ส่งผลกระทบต่อกลุ่มผู้ใช้น้ำในลุ่มน้ำสาขาและประชาชนในพื้นที่

และ (2) มอบหมายกระทรวงคมนาคมโดยกรมเจ้าท่า ประสานกรมที่ดิน จังหวัด อำเภอกองคักรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เร่งแก้ไขปัญหารุกล้ำลำน้ำปิงที่เป็นสาเหตุสำคัญของน้ำท่วมในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งขยายขนาดความกว้างของลำน้ำให้สามารถรองรับการไหลของน้ำในฤดูฝน ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐในพื้นที่ได้สำรวจและจัดทำแผนที่การรุกล้ำไว้แล้ว

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

11 กันยายน 2568